

Predmet: Lovas (Ljuban Devetak i dr.)

Broj predmeta: K.V. br. 6/07 (od 01.01.2010. godine broj predmeta je K. Po2 br. 22/10)

Glavni pretres: 18. 04. 2008.

Izveštaj: Nataša Kandić i advokat Dragoljub Todorović, punomoćnici žrtava

Saslušanje optuženog Petronija Stevanovića

Optuženog je pozvao jedan drug iz formacije *Dušan Silni* da idu kod Mirka Jovića jer je hitno da se ide na ratište. Otišao je u stranku [SNO] i tamo je Jović održao govor dobrovoljcima, rekavši da je u pitanju opasan posao, da je u okruženju jedno naselje, da treba da se oslobode žene i det a, da će saradivati sa vojskom i da će im komandant biti Ljuban Devetak. On [Ljuban Devetak], koji je takođe bio na sastanku, rekao im je „ako uspemo, ako da bog dragi da uspemo i uspećemo ili nam nema glava... svaki od mene će da bude nagrađen, lično ću ga ja nagraditi.“ Otišli su u kasarnu JNA u Šidu po uniforme a odatle su prebačeni u Tovarnik [mesto u Hrvatskoj pod kontrolom Srba]. Slavko Stupar je bio zadužen za dobrovoljce. Posećivali su ih Devetak, Devčić, Vorkapić, Radojčić i drugi. Govorili su da ništa ne smeju sami, da će tamo [u Lovasu] biti veliki otpor i da sve mora da bude u dogovoru sa vojskom. Devetak je rekao da svi moraju da budu u SMB uniformama a posle, kada osvoje Lovas, svako može da se oblači kako hoće. Još im je strogo rekao da ne bacaju bombe u kuće i podrum, zato što ima mešovitih brakova. Posle tri, četiri dana rečeno im je da se uveče kreće. Optuženi i ostali dobrovoljci zadužili su bombe, oružje i municiju. Odvezli su ih kamionima u neko polje, odakle su pešačili do šest, sedam sati izjutra do ulaza u Lovas. Tu, u nekom kukuruзу, su čekali da vojska ispali 10 granata i da orda hlete u selo. Optuženi je bio u grupi koju su vodili Vorkapić i Krnjajić. Nalazili su se iza silosa kada je oko 6:30 časova počelo granatiranje. Tri granate nisu opalile. Vorkapić i drugi meštani rekli su im da pucaju i da ne dozvole da neko prođe. Pre nego što su ušli u selo naišao je jedan beli *pikap*, punom brzinom, i dobrovoljci su pucali i pogodili ga. Zoljom su pogodili mitraljesko gnezdo na silosu i posle toga odatle ih više niko nije gađao. Išli su od kukuruza prema centru. Sa jednog krova je pogođen jedan dobrovoljac iz Čačka. Sa Nikolaidisom ga je uneo u jednu kuću i tu je taj umro. U podrumu te kuće bilo je puno ljudi i Stupar ih je ispitivao. Optuženi je uzeo pivo iz te kuće i ne zna šta se kasnije događalo. Ne zna da je ženi iz te kuće neko uzeo novac i zlato. Seća se da je popodne ispred zadruge video tu ženu i ljude iz podruma, neki kombi i ta žena je pokazivala Devetaku na Nikolaidisa da joj uzeo novac. Devetak je utrpao tu ženu i ljude iz podruma u taj kombi za Tovarnik, govoreći „ajde, ženo božja, kaki on, koji on“. Dok su išli ulicom optuženi je bacio bombu na jedan čardak odakle ih je neko gađao. Jedni su išli sa jedne a drugi sa druge strane. Zviždalo je sa svih strana. Bacio je bombu i u jedno dvorište. Meštani su išli po kućama Hrvata koji su nekoliko dana ranije ubili 12 vojnika u blizini Lovasa, kod skretanja za Tovarnik i oteli jedan tenk. Optuženi nije video nijednog pripadnika ZNG. U borbama su zarobili troje, četvoro i druga grupa je zarobila još četvoro, petoro Hrvata. Sve su ih odveli u SUP ili mesni zajednicu. Tu su ih malo išamarali. Kada su stigli pred mesnu zajednicu Ljuban Devetak je bio tamo. Zarobljene Hrvate su kamionom odmah odvezli u Tovarnik. Optuženi je bio u pratnji. Prilikom napada nijedan Hrvat nije ubijen. Optuženi je ispred zadruge video jednog čoveka koji je stradao od granate. Ispod zadruge, u jednom dvorištu, video je

jednog muškarca i ženu, koji su takođe stradali od granate. Tog prvog dana prilično je Hrvata bilo pritvoreno. Srbi su se veselili. Uveče je stigla vojska iz Valjeva, transporteri i tenkovi. Devetak je rekao optuženom i drugim dobrovoljcima da ih rasporede oko sela. Rasporedili su ih kod groblja. Optuženi i drugi dobrovoljci bili su pri policiji, ako zatreba da privedu ili saslušaju nekoga. Ljuban Devetak je naređivao da dovedu nekoga, da se pretrese neka kuća. To su radili drugi dobrovoljci a optuženi je uvek bio pored Devčića, Vorkapića i Radojčića - ako zatreba da nešto uradi. Devčić i Radojčić su stalno bili zajedno. Devetak je bio glavni, on je bio komandant.

Sledećeg dana, 11.10.1991. u selo je stigla druga grupa dobrovoljaca, oko dvadesetak. Oni su iz Kačareva. Došli su sa kokardama. Jednog su zvali *Vojvoda*.

Kaseta je prikazana 12.10.1991. uveče. Bili su prisutni optuženi Devetak, Devčić, Radojčić, Vorkapić, Krnjajić, i dobrovoljci, Nikolaidis, Petronije, blizanci iz Prijepolja i drugi. Srbi neštani su pokazivali ko je od Hrvata na kaseti učestvovao u zločinima, koga treba privesti, ispitati. Kada su dobrovoljci doveli te Hrvate malo su ih šamarali. Pustili su im kasetu. Optuženi ih je udarao palicom po nogama. Devetak i Devčić su odvojili one koji su učestvovali u progonu Srba i rekli dobrovoljcima da ih odvedu u zatvor u mesnoj zajednici. Druge su pustili. Sledećeg dana uhapsili su braću Pavlić.

Optuženi nije išao po kućama da privodi. To su radili drugi dobrovoljci i sa njima je uvek išao neštanin, da pokaže kuću. Dovodili su ih u zadrugu u pritvor a onda je Devetak odlučivao šta će sa njima, da li ih treba odvesti u Tovarnik ili u Šid. Pritvorenike u zadruzi prvo je čuvao Nikolaidis a posle i Aždaja. Formirane su straže, koje su čuvale pritvorenike i u zatvoru u mesnoj zajednici. U kući gde je bila policija postojao je zatvor. Tu su Devčić i Radojčić ispitivali Hrvate. Istovremeno su dozvoljavali da dobrovoljci udare nekoga pa su im onda naređivali da izađu napolje, a onda su ih plašili, ako ne priznaju da će pozvati natrag dobrovoljce. Devetak, Devčić, Vorkapić i Radojčić imali su zajedničku kancelariju u kući gde je bila smeštena policija.

Dana 13.10.1991. optuženi je spavao u policiji, čuvao je neke agregate. Ujutru je došao Ljuban Devetak, vikao je na optuženog da ne rade ništa a da Hrvati po celu noć pucaju. Tražio je daise uhapsu. Tražio je od Vorkapića da organizuje da se uhvate ti koji pucaju. Rekao mu je da paze da je vinograd miniran. Vorkapić je optuženog poslao da skupi dobrovoljce. Rekao im je da idu napred desnom stranom, da prođu vinograd i da paze da ne upadnu u klopku. Vodio ih je oficir. Uhapsili su neke položaje a onda su doveli tog bliznaka i još druge Hrvate koji su poznavali te koji su pucali. Zvali su ih po imenu da se predaju, i taj blizanac je dozivao brata. Niko se nije odazivao. Posle se čula detonacija i galama. Oficir im je rekao da je neko naleteo na minu. Optuženi je bio iza brda. Očekivali su da će Hrvati doći iza brda da se predaju a oni su sišli sa druge strane i jedan je mahao krpom i vikao da se predaju. Bilo ih je sedmoro. Krenuli su napred a dobrovoljci za njima. Idući za zarobljenicima, optuženi je video da su troje, četvoro bili zagrljeni, da su ćopali. Kada su došli kod zadruge, ranjene su odveli u podrum u policiji a ostale zarobljene u zadrugu. Tu ispred milicije optuženi je video Dvetaka, Devčića, Radojčića, Kosijera, Aždaju i druge. Devetak je pozvao Petronija i rekao mu da ode i skloni ranjene. On nije znao šta da radi sa njima i onda je Nikolaidis rekao da se on pobrinuti. Rekao je Vorkapiću da dovede kola do podruma i onda su Stupar i Nikolaidis ubacili četvoricu ranjenika u kola i odveli ih u zadrugu. Devčić i Radojčić su stajali ispred milicije i posmatrali kada su ranjenici izvedeni iz zatvora. Optuženi ne zna šta su uradili sa njima, da li su ih ostavili u zadruzi, pustili kućama ili nešto drugo. Devetak je bio jako ljut na optuženog, pozvao ga je da se razduži i da ide kući. On i Devčić išli su sa njim do Tovarnika. Išli su na neki sastanak. Na rastanku Devetak je Petroniju dao dosta novca.

Optuženi poriče da je koristio nož i njim ubadao zatvorene Hrvate. Nije tačno da je nožem ubo Zlatka Tomu i Boška Bođanca. Nije nožem šišao Josipa Turkalja. Optuženi Devčić mu je rekao da ga vodi na šišanje, što je učinio i posle toga je pokazao Devčiću kako je Turkalj ošišan. Optuženi nije ubo Đuru Antolovića dva puta u nogu, niti je bacio bombu u njegov podrum, kako je on rekao pred istražnim sudijom.

Pitanja punomoćnika

Punomoćnici su svojim pitanjima razjasnili da se dobrovoljcima u Tovarniku, pre polaska u napad na Lovas, obratio optuženi Ljuban Devetak rečima: „...momci, braćo, nemoj da se bojite ništa, vojska će da nam pomogne, nemoj da napadate, i niko da opali metak dok ne bude 10 minuta palo. Kada bude deseta, onda punom brzinom uleći, samo da vam zaklon ne uhvate.“ Kad optuženi je na pitanje punomoćnika razjasnio da je vojska vršila raspoređivanje boraca za napad na Lovas u tri grupe, i da je u tome učestvovao Ljuban Devetak.

Fond za humanitarno pravo